

☒	Pro gradu -tutkielma
☐	Lisensiaatintutkielma
☐	Väitöskirja

Oppiaine	Kansantaloustiede	Päivämäärä	17.7.2006
Tekijä	Jarkko Härkönen	Matrikkelinumero	
		Sivumäärä	77
Otsikko	Valintateoria ja kokeellinen taloustiede kuluttajan käyttäytymisen selittäjänä		
Ohjaaja(t)	KTT Paavo Okko, VTM Kari Saukkonen		

Tiivistelmä

Kuluttajan valintakäyttäytyminen on tärkeä aihe taloustieteen kannalta, sillä kuluttaja on taloustieteen ytimessä. Teoriaa on kehitetty pitkään, mutta varsinkin 1980-luvulta lähtien behavioristisen ja perinteisen mikroteoreettisen koulukunnan välinen keskustelu vilkastutti kehitystä. Kokeellinen taloustiede kyseenalaisti ihmistä rationaalisesti käyttäytyvänä olentona ja muodosti anomalioita selittämään eriasteista epärationaalisuutta. Anomalioita tutkitaan tänä päivänä markkinavaikuttajien, kuten esimerkiksi suursijoittajien ajattelua ohjaavina säännönmukaisina ilmiöinä. Tämän nähdään osaltaan vaikuttavan vahvistaen anomaliaa lumipalloefektinä.

Kuluttajan valinnantekoa on laajalti tutkittu, ja tutkimuksella on pitkä historiansa. Materiaalia on kuluttajan valintateoriasta tarjolla laajastikin, mutta tässä tutkielmassa on keskitytty preferenssien esittämiseen kahden eri teorian pohjalta. Alussa esitetään teorian kaksi vallitsevaa standardia, joiden tarkoituksena on erottaa teorioiden lähestymistapa toisistaan. Erotuksena käytetään päätöksentekijän mieltymysten käsittelyä joko valinta- tai preferenssiperusteisesti. Teorian kehitys on vienyt valintateorian tutkimusta kohti psykologiaa. Tämä tutkielma esittää positiivisessa valossa valintakäyttäytymisteorian kehittymisen kohti yhä enemmän hyväksyntää saavuttanutta kokeellista taloustiedettä. Vastakkainasettelun aika on ohi siinä mielessä, että molemmat koulukunnat ovat löytäneet harmonian olla toisiaan tukevia tieteitä. Vaikka koeoloissa voidaan saada aikaan poikkeamia perustavaa laatua oleviin preferenssiaksioomiin, niin kysynnän ja tarjonnan tasapainoon ohjautumista koskeva teoria ei välttämättä muutu olennaisesti. Esimerkiksi Adam Smithin toteamus markkinoita ohjaavasta näkymättömästä kädestä saadaan esille kokeellisen taloustieteen laboratorio-oloissakin, vaikka kaupankävijöiden aikaisempien kokemusten kautta oppiminen olisi nollassa.

Hinnan hakeutumisesta kohti tasapainoa on kirjoitettu paljon. Siitä on tehty monia havaintoja, joissa oikea hinta on kaukana markkinoiden asettamasta hinnasta. Korjausliike on ajoittain rajuakin, kuten osakemarkkinat ovat meille kaikille osoittaneet. Tutkielman viimeiset luvut eivät ole kuitenkaan keskittyneet näihin kuriositeetteihin ja tätä kautta hämmästelemään kilpailujen markkinoiden epätasapainon erikoistilanteita, joiden selittämiseen käytettäisiin informaation asymmetriaa. Siksi neljännessä luvussa on esitetty mieluummin se, miten hyvin hintamekanismi toimii, sekä selitetty yksilötasolla tapahtuvia anomalioita. Yksi merkittävimmistä ei-maksimoivaa käyttäytymistä selittävästä anomaliosta on lahjan saanti -efekti. Tämän ilmiön esittämiseen päättyy kuluttajan valintateoriaa käsittelevä tutkielma.

Asiasanat	rationaalisuus, preferenssit, kokeellinen taloustiede, budjettirajoite, tasapainohinta, monitasoinen kaupankäynti, lahjan saanti -efekti
Muita tietoja	